s pogovorom na svojo mladost in knjige. To poslanstvo ji je predal oče Tone, nekdanji delavec v železarni, ki je s svojo tenkočutnostjo znal prisluhniti tudi vnuku, težke preizkušnje pa ga niso ovirale na jasno začrtani poti.

Da pisatelj Karlovšek ne pozna samo jezika prava, temveč je tudi mojster lepe besede, kažejo v romanu *Plezalec* opisi narave, ko »je v dolino z visokimi škornji prilomastila tema« (str. 146), in posluh za človeka, »ki je znal pogledati življenju naravnost v obraz ...« (str. 114).

Ksenija Majcen
Pobeg brez meja
Slovenska matica, 2024, 286 strani

Bojana Modrijančič Reščič

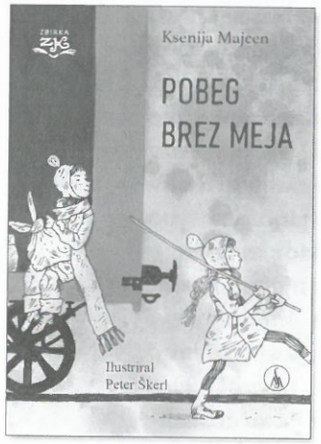

SFRJ, DDR, BRD? In še o marsičem razmišlja 7-letna Ksenija, ki se zaradi očetovega delovnega mesta leta 1970 znajde v Vzhodnem Berlinu, v katerem naj bi vedno pihal veter, občudovala pa naj bi park z vodnjakom ter kamnite kipe pravljičnih junakov, jezero z račkami, ogromen živalski vrt in črnega medveda v mestnem grbu. A zakaj v pekarni prodajalka ne razume, da bi deklica rada jedla krof? In v trgovini s sadjem in zelenjavo imajo pomanjkljivo ponudbo »jabolka, limone, krompir, čebula, solata, peteršilj« (str. 59). In ker tudi tržnice ni, si družina napolni vrečke v trgovini v Zahodnem Berlinu, kar pa ni enostavno, saj mejni prehod *Checkpoint Charlie* zahteva temeljit policijski in carinski pregled ter strogo ocenjujoč pogled uradne osebe. Deklica že zgodaj spozna, da se bo kot Slovenka sicer lahko gibala po celotnem Berlinu, čeprav je vanj zarezala nenavadna meja, ki je prebivalce nasilno opomnila, da je največja vrednota vseh ljudi – svoboda hudo ogrožena. Ksenija pa se zave tudi, da si je ustvarila »lastni notranji Berlinski zid« (str. 64), ko željno zre na otroško igrišče. Jo bodo lahko razumeli le starši, ljubljeni dedek Martin, pa medvedek, kužek, opica in lisička, ki ji delajo družbo? Še manj pa razume, da lahko gredo Nemci iz DDR v BDR šele, ko so stari 65 let, a tako izgubijo pokojnino. In berlinska nemščina je drugačna kot očkova. Nezaupljivo gleda zastarele visoke sive stavbe, luknje zaradi strelov na ljudi, in je presenečena, da družina ne sme obiskati očeta na delovnem mestu, čeprav sta bili v Sloveniji z materjo večkrat pri njem v podjetju Metalka. In zakaj policija meni, da jim niso vlomili v stanovanje, čeprav je bilo pohištvo premaknjeno? Predstavniki Ministrstva za državno varnost – Stasi niso našli njene ljubljene knjige Pika Nogavička oziroma kapitalističnega propagandnega materiala, saj so ga že davno zasegli ob prečkanju meje.

Prvi šolski dan pa zaznamuje njeno nadaljnje življenje ... Plavolasa deklica ji na dlan položi zeleno hruško. Anya in Ksenija, Nemka in Slovenka, skleneta veliko prijateljstvo. Povezujeta ju odločnost in vztrajnost. Stullen, vanilijevi kifeljčki, solata z bučnim oljem in česnom, besedni zaklad knjižne nemščine in pesem Ob bistrem potoku je mlin

jima približata kulturo druga druge. Prva ni tipičen nemški otrok, saj vedno zamuja, ima kar tri babice, zdi pa se ji nenavadno, da v prijateljičini družini živi tudi dedek, brez katerega si Ksenija ne more predstavljati življenja. Nekdanji strojevodja ter italijanski vojni ujetnik, prizadet zaradi malarije, vdovec, mora zaradi jugoslovanskega zakona kmalu ostati v domovini. To je za 8-letnico dovolj. S prijateljico skleneta, da ga bosta obiskali v Jugoslaviji. Anya celo dobi doma narejen potni list, učiteljica popoldanskega varstva pa ju začasno odjavi iz šole. Vlak ju popelje v daljavo, tramvaj pa na policijo. Možje v uniformi so presenečeni, da si Slovenka ne želi dvakrat na dan umivati zob in da ji je zobna miška plačala za izgubljene mlečne. Razredničarka Hartmann celo izve, da je Ksenijo za pobeg navdušila Pika Nogavička. A sladkost občudovanja v očeh sošolcev kmalu zamenja dejstvo, da se je njen ljubljeni dedek za vedno poslovil. V Sloveniji jih še vedno čaka hiša, ki je streho nad glavo nudila ameriški družini, a so z njo odšli tudi kristalni kozarci in kvačkane zavese ter porcelanasta pupa pokojne babica. Utopična ideja, da nekoč ne bo več Berlinskega zidu in železne zavese, se zdi neuresničljiva.

Deklica Ksenija zraste v zrelo žensko, a vseeno obdrži medvedka, kužka, opico in lisičko, celo plastenko za vodo z modrim pokrovčkom, ki ga je sicer izgubila pred zaslišanjem na policiji. Njena berlinščina, ki je drugačna kot zborna nemščina, zveni slovenskemu ušesu zelo melodično. Prijateljstvo obeh deklet je trdno še danes, čeprav ju ločujeta razdalja in meja. A slednja ni meja, na kar opozori tudi platnica romana.

Matic Vidic
Smernik za smisel
Celjska Mohorjeva družba, 2025, 148 strani

Dr. Aleš Maver

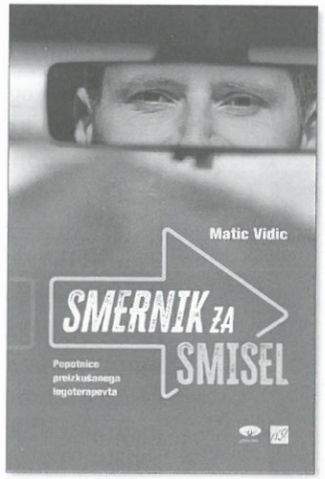

Recenzija, ki jo berete, je stranski produkt okoliščine, da sem moral *Smernik za smisel* prebrati tako rekoč za domačo nalogo. Knjiga Matica Vidica vsaj na prvo žogo namreč ne sodi v katerega meni najbolj ljubih žanrov. A so moji občutki ob njej, kot vam lahko že zdaj zaupam, precej prijetni.

Za Vidica sem slišal že, preden sem v roke vzel njegovo besedilo. Priznam, v oči in uho mi je sedel bombastičen naslov enega od intervjujev z njim, kjer so citirali izjavo njegove žene, češ da z župnikom pa že ne bo spala. Podobno sočnih ocvirkov potem v knjigi res ni manjkalo.

Lahko bi rekel, da je avtorju uspela redka povezava prijetnega in koristnega. Po eni strani je delo namreč simpatičen uvod v logoterapijo po sledeh Viktorja Frankla. A devet kratkih »lekcij« ob koncu je pripravljenih z zgodbami iz Vidičevega življenja, ki človeka le stežka pustijo hladnega. Logoterapevtski dodatek je nanje prišit brez reza. Povedano hkrati presvetli z lučjo (včasih bolj brlivko) smisla in bralca nauči nekaj novega o logoterapiji.

Ampak ko sem se začel poglabljati v piščevo življenjsko zgodbo, sem se najprej vprašal o svojem znanju